

הר גרזים

מועד מומלץ: העלייה לרגל שלש השומרונים בשלושת הרגלים

(החלים ע"פ לוח השנה השומרוני).

התאמת המסלול: לכל המשפחה.

קושי המסלול: קל מאד!

אורך המסלול: שני קילומטר

מפה: מפות סימון שבילים של השומרון מס' 7: "השרון ומערב השומרון"

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשנת 2006)

מפה מספר 5-6 "בקעת הירדן ומזרח השומרון"

(מהדורה אחרונה ומעודכנת ביותר הודפסה בשהת 2005)

הגעה ממחלף קסם: ממשיכים בכביש חוצה שומרון (מס' 5) מזרחה עד צומת תפוח. בצומת תפוח פונים שמאלה בכביש מס 60. ממשיכים 7 ק"מ שבהם חולפים על פני חורה עד לכיכר שבה פניה משולטת שמאלה להר ברכה ולהר גרזים.

המסלול מעגלי – אין צורך בהקפצת רכבים.

ציוד נדרש: ביגוד חם. לקראת זריחה קר מאד על ההר (גם בקיץ).

הערות: במהלך החג מתבקשים המבקרים לחנות מחוץ לתחומי היישוב ולטפס להר ברגל. אין להפריע לתנועת השומרונים ולהסתובב ביניהם. רצוי לעמוד בצד, כצופים ולא להפריע למהלכם של הטקסים.

מידי שנה כל אחד מהרגלים: פסח, שבועות וסוכות מתקבצים בני עדת השומרונים על פסגת הר גרזים, ההר המקודש להם, המתנשא מעל שכם. לוח השנה של השומרונים שונה מלוח השנה של הרבנות היהודי. על ההבדלים במועדי מולד הירח ומילואו חלים הבדלים הלכתיים. למשל; בניגוד ליהודים, חג השבועות השומרוני חל תמיד ביום ראשון. בתורה נאמר שאת ספירת העומר, שבסופה חג מתן תורה מתחילים "ממחרת השבת" (ויקרא, כ"ג, 15-16). בעוד ביהדות מקובל שהכוונה ב"ישבת" היא למחרת החג, כלומר למחרת יום השבתון, השומרונים סבורים כי ספירת העומר מתחילה למחרת יום השבת שחל במהלך החג.

מנהג העלייה לרגל של בני העדה אל ההר חוזר על עצמו מידי כל אחד משלושת הרגלים כבר מאות שנים רבות. המסורת השומרונית מייחסת להר גרזים את כל הקדושה שמייחסת המסורת היהודית להר המוריה בירושלים.

לפיה ההר הוא מקום אבן השתייה שממנה הושתת העולם. לימים, על אותו סלע נעקד יצחק על ידי אברהם ואמור היה להיות מוקרב. באותו מקום הקים יהושע את מזבחו ולימים שם הוקם המקדש.

עוד בטרם זריחה מעפילים גברי העדה בשביל הצר המוליך משכונתם אל האתר המקודש. גלימותיהם הצחורות יבהיקו מבעד לערפילים שבעונה זו עוטים בדרך כלל עוטים את ההר. תרבושיהם האדומים יתנועעו בגלים מסתוריים התואמים את צעדיהם. הגברים יתקבצו כדרכם סביב הכהן הגדול שיאחז בידיו את ספר התורה המהודר, שתיבתו כסף מרוקע עטוף פרוכת רקומה בכתב עברי קדום. בעמדו מעל כל אחד מהאתרים המקודשים שעל ההר יניף הכהן העטוף בטלית גדולה את ספר התורה אל על, כנגד הרקיע. בעשותו כן נראה כי מעשה תנ"כי קם ונהיה לנגד עיניו של הצופה. בינתיים תעלה השמש במזרח, תניס אפלה וערפילים מתוך העמקים והגאיות ותגלה את מרחבי הנוף ואת האתר הארכיאולוגי הקדום, שנמצא בראש ההר, במלוא הדרם. עם זריחה יצטרפו אל הגברים הנשים והילדים, שחלקם לבושים כמו הגדולים בגלימות לבנות ובתרבושים אדומים.

עם סיום הטקס כדאי לתור את אתרי ההר בניחותא. החומות הגבוהות שבראש ההר מקיפות את המתחם שבו ניצב בעבר המקדש השומרוני, מעין חיקוי למקדש בירושלים. כיום נמצאים בלב הרחבה שרידים של כנסייה ביזאנטית מתומנת. בקצה הרחבה – מבנה ימי בינמי שמשמש כקבר שיח'. סביב המתחם המוקף חומה ניתן להתרשם משרידי רחובות ובתי מגורים. ממזרח ישנו גרם מדרגות מרשים ביותר המעפיל אל פסגת ההר.

אין ספק שהעלייה אל ההר היא אחד המועדים היפים ביותר להתוודע אל העדה הקטנה המשמרת מסורת עתיקת יומין. מוצאה השומרוני שנוי במחלוקת. יש הרואים בהם שריד לשארית הפליטה של ממלכת ישראל, שנותרה בשומרון לאחר ההגליה האשורית. לפי דעות אחרות, ביניהן של חז"ל, מקורם של השומרונים בכותר שבמסופוטמיה. ייתכן מאד שהאמת נמצאת אי שם בתווך ושהם עירוב של נצר ישראל וגולים שהובאו ארצה.

עודכן בתאריך 30.5.2011

כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון